

سرمحقق ثريا پوپل رئيس عمومى اکادمى علوم افغانستان:

دانش را به منظور کسب مدارج علمی، اهداف والای انکشاف و توسعه کشور پیاموزیم

این پروگرام را به وجه احسن دارند. - بر علاوه اکادمى علوم همواره آماده‌گى خویش را در عرصه طرح، تدوین و ارزیابی پلان‌های جاری و دورنمای رشد فرهنگى، اجتماعى و اقتصادى کشور به تمام ادارات سكتورى ارائه نموده است و با همکاری در تدریس پروگرام‌های

گل علم ناصرى

بیشترین صدمه را متقبل شده و ماندن، سایر عرصه‌ها به باز سازی نیاز دارد، کوشش نموده بر علاوه باز سازی و عمرانات دفاتر مربوط به این اداره، بخش‌های علمى را نیز دوباره احیا و در فعالیت‌های علمى به خصوص زیر بناها با در نظر داشت امکانات، اصلاحات لازم را مرعى دارد که به بعضى از آنها به گونه نمونه اشاره مى‌گردد:

- احیای مرکز دایرة المعارف و طبع و نشر دور دوم آریانا دایرة المعارف بعد از حدود نیم قرن وقفه و عرضه آن به خاطر استفاده شاگردان مکتب، محصلان پوهنتون‌ها، محققان، استادان و سایر علاقمندان. - احیاء، طبع و نشر ده مجله معتبر علمى - تحقیقى؛ چون مجله‌های افغانستان، آریانا، کابل، پشتو، خراسان، تیبیان، طبیعت، کوشانیان، باستانشناسى افغانستان و سیمه بیز مطالعات که بعضى از آنها قدمت بیشتر از ۸۰ سال دارند؛ طبع و نشر

ادامه از شماره قبلى

پرش: اکادمى علوم یک مرکز علمى دایرة المعارف دارد، آیا درین اواخر به کدام دوره از مجلد معتبر علمى به چاپ رسیده یا خیر؟ اگر رسیده است دور چندم مى باشد و در تدوین آن به جز از استادان و محققان اکادمى علوم افغانستان کدام نهادهای علمى شما را درین زمینه یارى رسانیده اند؟

پاسخ: بلى مرکز دایرة المعارف یکى از مراکز چهارده گانه اکادمى علوم است و ۱۱ سال قبل به تأسى از فرمان شماره ۱۶مؤرخ ۱۴/۵/۱۳۸۱ رئیس جمهور با امکانات نهایت محدود علمى و تخنىکى و تشکیل نامناسب کار دور دوم طبع «آریانا دایرة المعارف» را آغاز نمود و تا اکنون شش جلد به زبان پشتو اقبال چاپ حاصل نموده است. جلد ششم دایرة المعارف در سال ۱۳۹۶ خورشيدى طبع و نشر گردید و جلد هفتم که آخرین جلد دور

لش به کز کوي چي د و بود زوو کپیدو نهی زولو لوي گول و خطر موند کړي چي دا کړ چيرې هم نه زول سوپي وده خکي لاي دوزوږي په هي ايش کوي ودهل ځل فرغوسپ گڼي چي گڼ شمېر وکي ورسره منځل وزيږل سوږتکي علی گڼي کوي خو تر وسه چي کلا مختيږ پاره کم علی قام نهی شي يک د ډوډروو دوجيدو وکپيدو منه په کلکونيل شي وينلږل نهی وهشي چي د ډوډوگتت يي اختيا ډرواځي وسپما رايځ نه يي وهه سپيکڅير هيلی ځانگو منځونيل شي و دبنلاولي دفي کلکوټو په شوره و خړلاڼي جوږي کي چي پلراکوټي کي د وډوډ زوږود کپيدوسپونه گڼي هنلي ډگلي ودهو کپه څوو لوو بنلاووي پگي شمېر يي بنلاڼي ډولو لږو چکلي و څير هيلی ځانگو و په يي وکلي سردو و وکل، د ډوډو چي کپوسره منځل يي و ترې چند لسوږه سيلی چي يوکس پليد کوني د ډوډوږه کولو پلاره وړ کله وړي و بولي د کوني ضرورت ور وډا لوي واتي څخه پخلاسي کړاجو او وشو کي پدشا او سروو بد تر کور وروسي چي دا کړ چيله دور څخې ژوند له لسلي سوږو څخه گڼي کوي ډومرو و ډکوو څخه هيله دکه چي د ډوډروو دوجيدو وکړي تيل مختيږ پلراڼي علی کلوه پورته کي وډي چلي ملي څخه وساتيد بن

د خنباک داوډو کمښت لویې ستونزه ده

سگین
په هغوی جاسول د ژوند با پاره بکي ټي هغوي چي په ويگي ژوند کوي ځير اړيست يي و وږه د ډوډو ژوند ناممکن نه منځگانه ديو سپي وولي سپي نه کوچ کوي چي هلته د ډوډو کېږي او ميشي و ځلي ژولني سره پلي کي يي د ډوډو څخه تکت کرو و ډوډو په څو ډلو کي نه يوي کبه اصل کي يي بکي د افسله څي مخکې پلاره و ډوډو هوي هېو ټول ځلا پلي نه وهي چي د اووي څخه تکت سردو و ژولي وچيي او يوه وړخ بدلو بوختنه شتون سره منځل شي پلي اړملي مړويت د ډوډو ټلهم کوټکو و مړيت کوټکو کروي چي ټله پوهلي له لاي څکڅ

په هغوي جاسول د ژوند با پاره بکي ټي هغوي چي په ويگي ژوند کوي ځير اړيست يي و وږه د ډوډو ژوند ناممکن نه منځگانه ديو سپي وولي سپي نه کوچ کوي چي هلته د ډوډو کېږي او ميشي و ځلي ژولني سره پلي کي يي د ډوډو څخه تکت کرو و ډوډو په څو ډلو کي نه يوي کبه اصل کي يي بکي د افسله

دو لور ارزښت درلودونکي مله ده
۱- کوڅه ۴- وای دڅنگ
 لپړه کڼه اخستل کيږي بلکې د ژوند ټولې لټلې به وږو پوره کيږي لکه د کالو پېچلې دځل پېچلې دڅوړو پېچلې او ډیر ټوټې چې د ډو په هڅون کې منځ کې چې منځې تړسره کيږي او پخپل حال به پلي شي

دوی لپاره هم پزړه پوی زمینی و اوږل شي
 منځو اتول چې پدې نورو کې هڅو ته یې دڅنگ دویو لږې کښت سره منځې و څخه ناخبرې و پدې نه پوهې چې بوخت بلڅه پوله او پوی او د ژوند چې پدې لاسو زور سره منځې داڅکې د ډو په لکت کې ۱- د حرم پلاني پولي کې لږې ۱- احتیاجه او ټاکلې اندلې چې غورت ورته ۴- لیل کې لږې چې کار یې یو وخت وږو زبني پوځیورولي او بیا به

دوی لپاره هم پزړه پوی زمینی و اوږل شي
 منځو اتول چې پدې نورو کې هڅو ته یې دڅنگ دویو لږې کښت سره منځې و څخه ناخبرې و پدې نه پوهې چې بوخت بلڅه پوله او پوی او د ژوند چې پدې لاسو زور سره منځې داڅکې د ډو په لکت کې ۱- د حرم پلاني پولي کې لږې ۱- احتیاجه او ټاکلې اندلې چې غورت ورته ۴- لیل کې لږې چې کار یې یو وخت وږو زبني پوځیورولي او بیا به

دوی لپاره هم پزړه پوی زمینی و اوږل شي
 منځو اتول چې پدې نورو کې هڅو ته یې دڅنگ دویو لږې کښت سره منځې و څخه ناخبرې و پدې نه پوهې چې بوخت بلڅه پوله او پوی او د ژوند چې پدې لاسو زور سره منځې داڅکې د ډو په لکت کې ۱- د حرم پلاني پولي کې لږې ۱- احتیاجه او ټاکلې اندلې چې غورت ورته ۴- لیل کې لږې چې کار یې یو وخت وږو زبني پوځیورولي او بیا به

دوم می باشد در سال ۱۳۹۷ جهت طبع به مطبعه فرستاده خواهد شد . مرکز دایرة المعارف مطابق پلان مطروحه در سال ۱۳۸۵ خورشیدی « کمیسیون تئیسیت و ارزیابی آرتیکلهای دایرة المعارف» را به ترکیب دانشمندان نخبه کشور در سطح بلند علمی و تحصیلی از رشته‌های مختلف علوم از دانشمندان اکادمی علوم، اساتید پوهنتون کابل، پوهنتون طبی کابل و پوهنتون پولیتخنیک پیشهاد و بعد از منظوری، کار دور دوم آریانا دایرة المعارف را رویدست گرفت. در نوشتن مقالات دایرة المعارف مذکور علاوه بر دانشمندان سه بخش اکادمی علوم، اساتید و دانشمندان سایر نهادهای علمی و تحصیلی که رتب علمی و یا درجه تحصیل دکتورا داشتند سهم به سزا داشته اند که نام‌های شان درج دایرة المعارف های طبع و نشر شده می‌باشد.

دو جریده تحت عناوین زیری و تفکر و طبع و نشر سه گانه‌ها که تمام نهادهای علمی، تحقیقی و تحصیلی می‌توانند از آنها استفاده نمایند .
 - طبع و نشر بیشتر از ۲۰ پروژه علمی - تحقیقی دفاع شده از رشته‌های مختلف علوم به گونه کتاب در هر سال.
 - آغاز کار قاموس لهجوی پشتو که تا اکنون سه جلد آن به خاطر استفاده تمام قلم به دستان، طبع و نشر گردیده است و کار آن ادامه دارد.
 - تأسیس موزیم علمی تحقیقاتی اتنوگرافی در قصر تاریخی شاه بوبو جان، برای همه شهروندان کشور اعم از شاگردان مکاتب، محصلان پوهنتونها، استادان و محققان.
 - تأسیس آرشیف فولکلور زبان‌ها و ادبیات افغانستان به منظور حفاظت زبان‌ها و فرهنگ مردم، از جمله کارهای اساسی در این کشور است که بنیاد آن در اکادمی علوم نهاده شده و کار بالای آن ادامه دارد .
 - احیاء و فعال سازی انستیتوت زبان‌های ازبکی و ترکمنی و آغاز کارهای علمی- تحقیقی در رابطه به فونولوژی، مورفولوژی، نحو، ادبیات، فولکلور و رسم و رواج‌های زبان‌های مذکور.
 - ارائه سیمینارها در سطح ملی و بین المللی، در رابطه به موضوعات مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی به منظور بررسی و دریافت راه‌های حل مشکلات موجود در کشور و همچنین بزرگداشت، قدردانی و ارجمندسازی از خدمات و جانفشانی‌های بزرگان و مشاهیر این کشور .
 - ارائه کنفرانس‌های متعدد در رابطه به موضوعات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، دینی و مذهبی، فقهی، صحی، زراعتی، تخنیکي و جیولوجیکي از سوی مراکز مربوط .
 - آغاز کار قاموس آریانا به

دکتورا و ماستری، همکاری در تجدید و تقویه نصاب تعلیمی معارف و تحصیلات عالی کشور، عضویت در کمیسیون‌های وزارت اطلاعات و فرهنگ به منظور ارزیابی پلان‌های جاری و دورنمای رشد فرهنگی کشور و تدریس موضوع میراث‌های فرهنگی، تدریس در کورس عالی افسران وزارت دفاع ملی، همکاری با اداره‌های ملی نورم و استاندارد، آژانس بین المللی انرژی اتمی، شورای متخصصان وزارت صحت عامه، انستیتوت قانونگذاری وزارت عدلیه، کمیسیون‌های مختلف مشرانو جرگه و ولسی جرگه و تدویر کالج مطالعات منطقه‌یی در چوکات مرکز مطالعات منطقه‌یی اکادمی علوم، این امر را عملاً تحقق بخشیده و نیز آماده همکاری‌های بعدی می‌باشد.
 حتی دانشمندان اکادمی علوم به درخواست مردم ولسوالی کران و منجان لیبک گفته و در تهیه، تدوین، تثبیت و ایجاد القبا علمی، معیاری، اکادمیک و استاندارد زبان منجانی (یکی از زبان‌های پامیری، متعلق به خانواده آریانی شمال شرقی) و ترتیب فونیمیک و گرافیم‌های وضع شده این زبان همکاری نموده است که متأسفانه تا اکنون به شکل رسمی و اکادمیک وجود نداشت.

دیپلوماسی فعال و تاثیر آن در ساختار بین الملل

در شرایط کنونی، کشورهای جهان بر مبنای روابط عقلانی و منافع مشترک، گام‌های هدفمندی را به منظور ایجاد فضای باز با روش‌های مطلوب و اهداف استراتیژیک میان مدت به پیش می‌برند، اما نظام و ساختار کلی جهانی بر مبنای سهم‌گیری‌های متناسب به ظرفیت‌های موجوده میباشد و هر کشوری به منظور پالایش ظرفیت‌های موجود خویش تلاش مینماید تا جایگاه خود را در نظام بین الملل تثبیت نماید. تعدادی از کشورها در تلاش حفظ و وضعیت موجود میباشد و تلاش می نمایند تا منافع خویش را در ساختار کنونی جهانی به پیش ببرند، اما کشورهای دیگری که ظرفیت‌های موجوده

همه میدانند، افغانستان کشوری کوهستانی در قلب آسیا موقعیت داشته و چهارراه اقتصادی کشورهای آسیایی به شمار میرود. اما به دلیل جنگ‌های تحمیلی چهار دهه اخیر، معادن و سایر ظرفیت‌های اقتصادی این کشور دست نخورد باقی مانده که ارزش آن به تریلیون‌ها دالر تخمین شده است. از اینرو کشورهای منطقه همواره تلاش نموده اند تا این چهارراه اقتصادی را به نحوی مورد تاخت و تازهای خصمانه قرار دهند تا اهداف استراتیژیک خویش را برآورده سازند. اما آنچه که از فراین برمی آید، افغانستان همواره پیروز نبرد میدان‌های نظامی و دیپلوماسی بوده و کشورهای چون بریتانیا، روسیه و...

مخالفت‌های جدی با افغانستان قرار داشته است و این کشور تلاش نموده تا افغانستان در انزوا قرار گیرد و دچار جنگ‌های داخلی و میان‌گروهي باشد، اما آنچه که این اهداف پاکستان را به ناامیدی مبدل ساخت، شکست‌های پیهم آن کشور در قضایای افغانستان بود. پاکستان نتوانست اهداف خویش را در افغانستان توسط گروه نیابتی خود تحت نام طالب برآورده سازد. این کشور با حمایت از گروه‌های تروریستی چون طالب، القاعده و داعش، به عنوان یکی از کشورهای حامی تروریزم در نظام بین الملل جا خوش کرد. موجودیت لانه‌های تروریزم در پاکستان، کشته شدن اسامه بن لادن رهبر القاعده، ملا

می تواند نمونه از دیپلوماسی فعال افغانستان باشد. درج شکایت رسمی از پاکستان در سازمان ملل با استقبال گسترده لایحه‌های مختلف اجتماعی از جمله احزاب سیاسی، نهادهای جامعه مدنی و اقشار مختلف کشور روبرو شد و یکبار دیگر پاکستان را در سازمان ملل متحد منجیث کشور حامی تروریزم به معرفی گرفت.
 در تازه ترین مورد، کشور پاکستان دچار یک سلسله افت‌های اجتماعی گردیده و تعدادی از پشتون‌های آن طرف خط دیورند تلاش دارند از زیر ستم حکومت پاکستان خود را رها کرده و با اهداف آن در رویا رویی قرار گیرند. این خود نشان دهنده بیداری شهروندان پشتون

جلب همکاران قلمی و فرصت داند به تمام دانشمندان و انتخاب بهترین و دقیق ترین، نویسنده، ادیتور و مترجم از رشته‌های مختلف علوم کار بزرگی بوده که تا هنوز ادامه دارد، زیرا مرکز دایرة المعارف مصمم است تا در آینده، دایرة المعارف‌های اختصاصی و آنلاین (On line) را به جامعه علمی- فرهنگی کشور به خصوص شاگردان مکاتب، محصلان پوهنتون‌ها، محققان و استادان عرضه نماید.
پرسش: چشم مردم، به ویژه آن‌هایی که به موضوعات علمی و تحقیقی نیاز دارند به اکادمی علوم افغانستان دوخته شده است، می‌خواستم توضیح آریاه بفرمایید که این نهاد تا چه اندازه به نیاز مردم پاسخ گفته است؟
پاسخ: اکادمی علوم دولت جمهوری اسلامی افغانستان به حیث عالیترین اداره علمی- تحقیقی در

جلب همکاران قلمی و فرصت داند به تمام دانشمندان و انتخاب بهترین و دقیق ترین، نویسنده، ادیتور و مترجم از رشته‌های مختلف علوم کار بزرگی بوده که تا هنوز ادامه دارد، زیرا مرکز دایرة المعارف مصمم است تا در آینده، دایرة المعارف‌های اختصاصی و آنلاین (On line) را به جامعه علمی- فرهنگی کشور به خصوص شاگردان مکاتب، محصلان پوهنتون‌ها، محققان و استادان عرضه نماید.
پرسش: چشم مردم، به ویژه آن‌هایی که به موضوعات علمی و تحقیقی نیاز دارند به اکادمی علوم افغانستان دوخته شده است، می‌خواستم توضیح آریاه بفرمایید که این نهاد تا چه اندازه به نیاز مردم پاسخ گفته است؟
پاسخ: اکادمی علوم دولت جمهوری اسلامی افغانستان به حیث عالیترین اداره علمی- تحقیقی در

جلب همکاران قلمی و فرصت داند به تمام دانشمندان و انتخاب بهترین و دقیق ترین، نویسنده، ادیتور و مترجم از رشته‌های مختلف علوم کار بزرگی بوده که تا هنوز ادامه دارد، زیرا مرکز دایرة المعارف مصمم است تا در آینده، دایرة المعارف‌های اختصاصی و آنلاین (On line) را به جامعه علمی- فرهنگی کشور به خصوص شاگردان مکاتب، محصلان پوهنتون‌ها، محققان و استادان عرضه نماید.
پرسش: چشم مردم، به ویژه آن‌هایی که به موضوعات علمی و تحقیقی نیاز دارند به اکادمی علوم افغانستان دوخته شده است، می‌خواستم توضیح آریاه بفرمایید که این نهاد تا چه اندازه به نیاز مردم پاسخ گفته است؟
پاسخ: اکادمی علوم دولت جمهوری اسلامی افغانستان به حیث عالیترین اداره علمی- تحقیقی در

آنها به سوی بارور شدن در حرکت است، در صدد شکوفایی و پیدانمودن جایگاه بهتر در نظام بین الملل میباشد.

حالا بحث خویش را از این قسمت آغاز می نمایم که افغانستان در سیاست گزاری بین المللی در حال حاضر از کدام جایگاه بر خوردار بوده و دارای چه ظرفیت هایی در این زمینه است؟ طوریکه

که همواره سعی می نمودند اهداف خویش را در جغرافیای سیاسی این مرز و بوم دنبال نمایند، شکست های عظیم و جبران ناپذیر را متقبل گردیدند.

در این میان پاکستان از جمله کشورهای بوده که همواره تلاش کرده به هرنحوی به افغانستان آسیب برساند. پاکستان کشوری است که از آوان تاسیس آن در

محمدعمر و ملاختر منصور رهبران پیشین گروه طالبان در پاکستان به رسوایی این کشور در سطح بین المللی بیشتر کمک کرد. افغانستان برای نخستین بار شکایت نامهٔ رسمی مبنی بر مداخلات پاکستان در امورات داخلی اش و موجودیت لانه های اصلی تروریزم در خاک پاکستان را به سازمان ملل ارایه نمود. این

آن کشور است و باید این حرکت اعتراضی مورد حمایت و تمجید قرار گیرد. این اعتراضات می تواند به تغییر در سیاست های حکومت پاکستان شود. این می تواند سبب اصلاح نظام پاکستان شود و سیاستگذاران این کشور را مجبور کند از سیاست حذف و تروریست پروری دست بردارند.

فرهاد دره‌ای

سطح کشور طبق بند اول مادهٔ ششم قانون این اداره مکلف به انجام تحقیقات علمی در عرصه های علوم اسلامی، بشری، طبیعی تخنیکی به منظور بهبود وضعیت اجتماعی، غنامندی فرهنگی و رشد اقتصاد ملی می باشد .

این اداره با درک اینکه در درازای ۴۰ سال جنگهای ویرانگر، پیکر جامعهٔ علمی و فرهنگی کشور

زبان‌های دری به دری و پشتو به پشتو.

– آغاز کار بالای زبان معیاری پشتو.

– کار بالای شیوه واحد نگارش زبان دری.

– ترتیب وتنظیم پروگرام‌های ماستری و دکتورای معیاری برای زبان‌های پشتو و دری و ارائه پیشنهاد آن به حکومت و اینکه دانشمندان اکادمی علوم اکنون ظرفیت پیشبرد

بردن سطح زنده‌گی افراد کشوردر تمام ابعاد نقش بسزا داشته باشیم.

– برای تمام نهادهای علمی

پژوهشی پیام من این است که:

بیااید با فعالیت‌های علمی تحقیقاتی،

نگارش کتب، مقالات،... زیربناهای

علمی، تاریخی و فرهنگی کشور را

که شدیداً به مرمت نیاز دارند از نابودی نجات دهیم.